

ניצוצי חיזוק ואמונה
מאוצר שיהותיו ומכתביו של הגאון הצדיק
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

ההמנהגים היהודיים

פניני הפרשה

פתגמין קדישין ומרגיטין טובין
שנשמעו מפ"ק הגה"צ מורינו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

צפרא דשבתא קרח שנת תשע"ג לפ"ק

אצל הלחיים אחר ברית מילה לנין מורינו שליט"א, אמר: אי' בספה"ק עבודת ישראל להמגיד מקאזניץ עה"פ בסוף פרשת משפטים (כד, ו) **"ויקה משה את חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח"**, ופירש"י: 'מי חלקו בא מלאך וחלקו'.

ולכאורה תמוה דמאי ענין החלוקה דייקא לחצאין, ומאי נפקא מינה אם יהיה איזה חלק מרובה מחבירו עד שהיה צריך המלאך לבא ולחלקו. ועוד קשה דלא מצינו כן בשאר מצוות שצריך שיהא מחולק בדיוק דלא ניתנה תורה למלאכי השרת.

ומיישב, שהקב"ה בא להראות לנו את גודל אהבתו לכלל ישראל שחשב בעיניו החצי שלנו ששם באגנות להזות על כלל ישראל **בדיוק** כמו החצי שלו שזרק על המזבח, דאנו אחד ממש עם השי"ת - **איין נפש און איין בלוט!** ["נפש אחד ודם אחד"].

לאור הזמן

ט"ז תמוז שנת תש"ל לפ"ק

מורינו שליט"א כתב במכתב התחזקות, וז"ל: אמר הרבי מקאצק זי"ע, שפרשת קדושים מתחילה "קדושים תהיו" ומסיימת "מיהם במ" - רמז בזה, שעל שמירת הברית צריכים מסירות נפש.

בשנות התש"מ לפ"ק

בקרבת מגוריו של מורינו שליט"א היתה חברת נסיעות אשר ביניהם היה אחד שהיה נראה עליו שגדל בבית חרדי, והיה מכסה ראשו בכיפה גדולה, אך שערותיו היו מגדלות לו פרע, והיה נראה כפוסח על שתי הסעיפים, אמנם כאשר ראה את מורינו שליט"א הולך בדרכו, עצר את רכבו ומציע לו להביאו למקום שחפץ להגיע.

פעם אחת ראה מורינו שליט"א ברכבו כתבי-עת של חילונים, והזדעזע מאוד ואמר לו: **'אם הנך חפץ לדעת חדשות תוכל לעשות זאת על ידי כתבי-עתים אחרים, ולמה אתה מחזיק כאלו מדור המבול'**. ענה לו הלה באנחה: **'כבוד הרב דור המבול זה? זה יותר גרוע מדור המבול'**! אבל במקום מכירת הדלק מחלקים את זה חינם.

אמר מורינו שליט"א בזעזוע: **זהו ממש מה שאמרנו חז"ל** (עירובין יט ע"א): **'שהגיהנום נקרא גיא-חינם, שהכל נופלין בה על עסקי חינם'**!

'תועים הם'

'ותלך ותתע במדבר'

הרה"ח רבי **יצחק געלבאך** ע"ה סיפר לי שבשנות מגוריו בחו"ל אחר המלחמה [מלחמת העולם השנייה], התארח אצלו עליו גדול ומופלא ושמו **רבי מרדכי** [נשמט מזכרוני שם משפחתו], ר' יצחק הפליג בגדולתו באמרו שהגאון האדיר רבי **חיים עוזר** [גרודזינסקי] זצ"ל אמר פעם שכל מי שיש לו ראש טוב כבר מכנים אותו בכינוי "עילוי", אך רבי מרדכי הנ"ל התבטא רבי חיים עוזר בעצמו שהוא ראוי לאותו תואר 'ער איז א עילוי', ואכן לפני כששים שנה כשהעלו את עצמותיו של הגאון רבי יוסף יוזל זצ"ל ה'סבא מנאווארדאק' לארץ הקודש הביאו גם את עצמותיו, הוא היה ידוע לאיש גדול, ממש שולחן ערוך חי - "א לעבעדיגער שולחן ערוך".

ובכן רבי יצחק שח לפני, שפעם היה צריך ללכת יחד עם רבי מרדכי לסדר ענין נחוץ מאוד במקום מסויים בתוככי רוסלאנד, בימים ההם היה צריכים לנסוע שבועיים ימים כדי להגיע למחוז חפצם זה.

למעשה הם טעו ובמקום לעלות על רכבת הנוסעת למקום שצריכים, הם עלו לרכבת שנוסעת בכיוון ההפוך, והנה עוברים שבועיים והם מוצאים את עצמם רחוקים מרחק רב ביותר בכיוון ההפוך לגמרי...

מספר רבי יצחק שהוא היה מבולבל כל כולו מגודל הטעות ומתוצאותיו, אך לעומתו היה רבי מרדכי שלו ורגוע, השלוה והשמחה היו נסוכים על פניו כמו תמיד בהטעימו לפני רבי יצחק פירוש נפלא על מאמר הכתוב אצל הגר (בראשית כא, יד) **'ותלך ותתע במדבר באר שבע'** שדרשו חז"ל: **'מלמד שחזרה לגילולי בית אביה'**, והלא הכלל ידוע בפסוקי התורה שכאשר אי אפשר ללמוד פשט פשוט וישר בפסוק מוכח לדרוש בה דרש, אך במקום שיש לפרש בפשיטות מנין לחדש דרש חדש, וא"כ יש להבין למה כאן אי אפשר לפרש בפשיטות שתעתה בדרכה במדבר באר שבע? ומנין לחז"ל לחדש דרש חדש בפסוק?

כחומר ביד היוצר

אלא על כרחך - השלים רבי מרדכי את דברו - כאשר האדם יודע ומאמין שכל מה שנעשה הוא מהשי"ת והוא ביד ה' **'כחומר ביד היוצר'**, אז אין לו לדאוג משום דבר! ואם תועים בדרך אין זה מקרה של תועה בדרכו אלא **'מה' מצעדי גבר כוננו'** (תהלים לו, כג), כל צעד וצעד מושגח ומודרך מהשי"ת בעצמו וכך צריך להיות!

וכל שכן שצריך בעת הזאת לישא עיניים למרום לבקש מאתו ית' שיהיה בעזרו להיאמין שהכל הוא מהשי"ת לתכלית הטוב, **לתקן את המקום הזה בזה שיברך שם ברכה; בזה שיתפלל או ילמד שם; בזה שיאמין בבוא עולם במקום ההוא! זהו תיקון מיוחד מה שצריך הוא לתקן במקום זה דייקא! הוא לא תעה בדרכו כלל וכלל!**

זהו טעות אמיתי

לכן כאשר הכתוב אומר על הגר **'ותלך ותתע במדבר באר שבע'** אי אפשר לפרש כפשוטו שתעתה בדרכה, שהרי אין כזה מציאות של אדם התועה בדרך הלא נכונה! **'אין עוד מלבדו'**! השי"ת עושה ומנהל הכל! **אין כזה מושג של תועה!** אם תעה בדרכו הרי זהו הדרך הישרה שצריך לילך בה כי כך עשה השי"ת! וא"כ על כרחונו לומר שמה שכתוב **'ותלך ותתע'** לדרשה קאתי **'מלמד שחזרה לגילולי בית אביה'** ואכן זהו טעות! **לעזוב את הבורא עולם לעבוד גילולים - זהו טעות וזהו תועה בדרך עקומה! חוץ מזה אין שום טעות ואין שום תועה בדרך!**

קוצא דאות ד'

ולמעשה רביה"ק מקשר בקשר אמין את הפגם הידוע עם פגם האמונה - עבודה זרה, וכאשר דיבר בקדשו (עי' ליקוטי מוה"ר קמא סי' ל"ו בסופו) שהחילוק וההבדל בין איש ישראל לגוי הוא בקוצו דאות ד' של תיבת "אחד" - 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', וכאשר חסר הקוצו של אות ד' נעשה מן "אחד" "אחר" - 'לא תשתחוה לאל אחר' (שמות לד, יד), **והאי קוצא דאות ד' - דהיינו ההבדל בין יהודי לגוי - הוא שמירת הברית! הוא קדושה! זהו ההבדל בין יהודי לגוי!**

בלי הקוץ דאות ד' הוא עבודה זרה, כי חומר הפגם הוא כחומר החמור של עבודה זרה, ואכן מצינו שכאשר רצה רבי שמעון בר יוחאי להזהיר על שמירת עיניים הוא אמר לתלמידיו **'אל תפנו אל האלילים'** (ויקרא יט, ד) - זהו עבודה זרה!

ואיתא בזוהר הקדוש (שמות דף ג:) **'לית קנאה קמי קדשא ברין הוא'** - אין הקב"ה מקנא על שום דבר [וקנאות גורם חלילה לחרון אף] - **'בר קנאה דברית קדישא'**, וכל זאת למה, כי **'דאיהו קיומא**

דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא - שמירת הברית מקושר ומחובר בשמו הקדוש שהוא **הָא** דְּמִהִמְנֻנָא - הוא מחובר לאמונה, והפגם הוא כמו עבודה זרה אשר על זה יש קנאות.

מהו קנאות?

ואכן בכל התורה התורה כולה לא מצינו כתוב **"קנאות"** אלא או על הפגם הידוע או על עבודה זרה, אצל פינחס כתיב (במדבר כה, יג) 'והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קינא לאלקיו ויכפר על בני ישראל', וכן אח"כ כתיב (במדבר לא, ב) **'נקום** נקמת בני ישראל מאת המדינים' כי שם היה 'על דבר פעור' שהוא עבודה זרה וג"ע על כן זה נקרא "קנאות", וכן כתיב (שמות לד, יד) 'לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו' כי עיקר קנאות הולך על זה.

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א
לאור הזמן והפרשה

¹ב"ה אור ליום ב' ה' ניסן תשכ"ט
פעה"ק ירושלים ת"ו בבי"א

במכתבי שכתבתי לך מזל טוב על הולדת בתך היקרה נחמה תחי', מדומה לי שהשבתך ע"ד ... הי"ו בכמה מיני לשונות, שעליך מוטל המצוה לחזקו ולשמחו ולעודדו לא באופן ישיר כי אם בעקיפין, שהוא לא ירגיש כוונתך, כתוב לי אם הגיע לך המכתב ההוא. ודע שמן השמים הזמינו לך המצוה הזו, ולא יהא דבר זה קל בעיניך כי מה הבדל יש אם אחד חולה או עני וצריכים להצילו, או אחד התגבר עליו מדת העצבות יותר מדי, וטבע העצבות שמחליש את כח השכלי ומכביד את העול המוטל עליו ככל כפלים ממה שהוא, ומייאשו ושוברו ורוצצו, בבחינה האמורה בגמרא (עירובין מא ע"א) רוח רעה מעבירה את האדם מדעתו ומדעת קונו, רחמנא לצלך.

לעניות דעתי תלך דוקא ללמוד אתו, ושהוא יחשוב שאתה בא לטובתך, וכוונתך תהי' לטובתו לעודדו ולשמחו כמו שכתבתי לך במכתבי הקודם שתמשך קצת משמחת הרה"ח ר' צבי יוסף וואסילסקי שליט"א ותשפיע על ...

הי"ו. ואם התורה אמרה **"כי תראה חמור שִׁנְאָךְ רִבֵּץ תחת מִשְׁאֵו וְחִדְלָתָ מְעֻזָּב לוֹ עֻזָּב תַּעֲזֹב עִמּוֹ"** (שמות כג, ה') כל שכן לנפש יקרה כזו, והאם כך עושין חבר כשהוא נפל ח"ו, עוזבים אותו?

אולי כבר כתבתי לך שר' נחמן שותק היה חולה... ועשו לו ניתוח, ואחר ניתוח כזה [של שבר] צריכים זהירות גדול שלא ינתק ח"ו בחזרה, ומה עשה אבי (שליט"א) [זצ"ל], לקח שני ספסלים בבית הכנסת בקטמון, ושם עליהם מצעות וכלי מיטה, והשכיב את ר' נחמן עליהם, ושלושה שבועות רצופים

1. ספר אוסף מכתבים ח"א מתוך מכתב כ"א.

עניני אמירת תהלים

האוצרות הגנוזים בתהלים - אמונה, תפילות, הילולים, ורצונות...

עבודתו הפרטית

אחד מן המניעות הגדולות לחזור בתשובה, הוא מה שאינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השייך לו, שאפילו מי שכבר זכה בחסדי השי"ת להתעוררות כל-דהו לשוב אליו יתברך, אינו זוכה להגיע לנקודה המיוחדת השייכת לו לפי המידות והתכונות המיוחדות לו באופן פרטי.

כי בדרך כלל, רגיל כל אדם לעשות מעשי אחרים, רצונו ללמוד כמו האדם ההוא, חפץ הוא להתפלל כמשנהו, וכיוצא בזה, ונמצא כל עסקו הוא רק בהתבוננות במעשי אחרים, ולרצות להיות כמותם, אך אין הוא מכוון את עצמו ואת דרכו בחובתו בעולמו לפי הנקודה שלו עצמו.

ואמנם יש גם מעלה וענין חיובי לקחת הנהגה טובה מהזולת, ולעתים צומחת מזה טובה גדולה עבורו, שלומד ממעשי הטובים של חבירו, אך עם כל זה, ההצלחה המושלמת של האדם הוא כשמוצא סיפוק ונועם בנקודה הפרטית המיוחדת שלו, שאין לאיש אחר זולתו דוגמתה, דהיינו שהוא מתעסק עם הגוון לקרבת אלקים המיוחדת לו, הפרשה חומש ופירש"י שלו, הקאפטיל תהלים שהוא רגיל לומר, התפילה שלו, אופן הלימוד שלו, הכל כפי נקודת לבבו שלו.

ולדוגמא בדרך הלימוד, הלא גם בלימוד יש לכל אחד את הנוסח והשיטה המתאימה בדיוק אליו, כי גם אם ישנם שיטות שונות נכונות ואמיתיות באופני הלימוד, אך אם הם אינם לפי תכונותיו

'אל תפנו אל האלילים'

כאשר למדתי אצל הגה"צ המקובל רבי אשר זעליג [מרגליות] זצ"ל הזוהר הקדוש הנ"ל שרבי שמעון הזהיר על שמירת עיניים 'אל תפנו אל האלילים', הוא אמר [איני זוכר בשם מי אמרו] שמסביב אהלו של רבי שמעון היו באות נשים צדקניות צנועות בתכלית הצניעות - שבאו מסביב למתיבתא דרבי שמעון לשמוע קול התורה ולספוג מהקדושה הנוראה של רבי שמעון והחבריא קדישא, שהרי היה שם השראת השכינה נוראה [א מורא'דיגע השראת השכינה], וכאשר סיימו ללמוד והתלמידים יצאו מהישיבה הוא ציוה עליהם **"אל תפנו אל האלילים - שמו על עיניכם!"**

על איזה דבר אמר רבי שמעון 'אל תפנו אל האלילים'... מה נענה אנן בדורנו, כמה שמירה וכמה התחזקות צריך כדי לשמור על העיניים...

סידר לו אבי והגיש לפניו כל מיני אוכל ומטעמים, ערב ובוקר וצהרים, ולא עזב אותו לירד עד שראה ששב לאיתנו, והניתוח על בני מייעו נתדבקו ונתחזקו ושב לאיתנו...

יש לציין כי לר' נחמן שותק לא היה לו בנים עד אז, ותיכף אחר זה, לפקודת השנה ילד בן זכר. ותיכף כשנולד הבן הראשון כשבישר ר' נחמן את הבשורה לחמיו רבי משה אהרן הורביץ, הלך הלה מיד לאבי לבשר לו לראשונה, כי הרגיש שבגלל הטיפול המסור והנכון של אבי עמו בעת חליו נפקד ר' נחמן בזרע של קיימא. המעשה בזה הי' לפני שלש עשרה שנים בערך.

שאלו פעם לחכם אחד למה איננו בשום פעם בעצבות, והשיב, כי מימיו לא עשתה לו עצבות שום טובה... וכמו שאומר ר' בן ציון אפטער (שליט"א) [זצ"ל] "מרה שחורה איז נישט קיין שחורה"... העצה הראשונה לכל דבר, תראה להיות נוח בדעתך **"יקר רוח איש תבונה"** (משלי יז כ"ז).

מובא בכתבי הארי"י ז"ל שבעת שהאדם בעצבות לא יחשוב אז שום עצה על שום דבר, כי מה שיחשוב אז לא יוצא טוב (לא כתבתי בדיוק הלשון). במקום דאגות ועצבות, תן הודאה ותפילה להשי"ת, ותניח לו שינהיג הוא את עולמו, כי בזמן שהאדם הוא בעצבות ובדאגות, צריך להתחזק שלא ידמה לו שגם דעת הקב"ה קטן וקצר כמו דעתו ח"ו, כי כן הוא הטבע בעוה"י מחוסר דעתו, ואז דווקא הזמן להתגבר באמונה, כמו שכתוב **"אָמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת"** (תהלים צב ג') - בשעה שאצל האדם בחי' לילה צריכים להתחזק באמונה, כי הוא יתברך שמו עילת העילות וסיבת כל הסיבות עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר ואדון הנפלאות מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל.

אני טרוד מאד, וכל זה מה שפלט הקולמוס, וישמע חכם ויוסיף לקח.

הדו"ש וטובתך
יעקב מאיר שכטער

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

הנברא יש לו שייכות עם הבורא - כיון שנכלל ע"י קיום התורה והמצוות בהבורא.

וכישוריו, היינו לא לפי מוחו ומידת הזיכרון שניחן בו, ולא לפי כשרונותיו, אזי אף עם ייגע את עצמו בעמל ויגיעה רבה בדרך לימוד כזה, לא יראה שום הצלחה בלימודו, ולא יצמח פרי עמלו לטובה, כי אין זה שיטת הלימוד המותאמת לו.

ובאמת שהדבר מנקר ומטריד את מוחו תדיר, והרי הוא לומד בשיטה נכונה ומועילה בה לומדים שאר חבריו, ובוא וראה כמה הם מצליחים, ואילו הוא אינו רואה שום הצלחה, מדוע זאת לו, מזדעקת השאלה מקירות מוחו ולבבו חסרי הסיפוק והנועם.

ואליבא דאמת הביאור הוא, כי אכן שיטת לימוד זו היא שיטה נכונה ובהירה, אך היא אינה דרכו שלו, ורק כאשר יזכה להגיע לשיטה המיוחדת שלו, אזי יראה מיד התקדמות נאותה והצלחה בלימודיו.

וכמו כן הוא בכל עניני מעשי האדם ואורחותיו, שגם אם יש לו לאדם התעוררות לתשובה ורוצה לשנות דרכו לדרך הנכונה והסלולה, לא יראה הצלחה תמה בדרכו עד אשר יגיע אל האות והשער של תשובה השייך לו, ובכך זוהי המניעה הקשה - לזכות לקרבת אלקים כיאות.

ורביה"ק (ליקו"מ תנינא סימן ע"ג) מגלה העצה האיך להגיע אל זה, וז"ל: מי שרוצה לזכות תשובה, יהא רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסוגל לתשובה וכו' וגם זוכה ע"י תהלים להגיע אל השער והאות שייך לו.